

עדכון החלטה מספר 4-99 בעניין קווים מנחים לבחינת מהותיות של טעות בדוחות כספיים ועמדה משפטית מספר 24-105 בדבר אופן פרסום דוחות כספיים מתוקנים

מחלקה מקצועית - ספטמבר 2011

ביום ה-4 בספטמבר 2011 פרסם סגל הרשות טיוטת נייר עמדה להערות הציבור בנושא עדכון החלטה מספר 4-99 בעניין קווים מנחים לבחינת מהותיות של טעות בדוחות כספיים ועמדה משפטית מספר 24-105 בדבר אופן פרסום דוחות כספיים מתוקנים (להלן: "טיטוטת העמדה" או "הטייטה").

טיטוטת העמדה, הכוללת קווים מנחים לזיהוי טעות מהותית בדוחות הכספיים וכללים לעניין פרסום מחדש של דוחות כספיים מתוקנים ומתן גילוי בקשר עם טעויות בדוחות הכספיים שתוקנו, מחליפה את החלטה מספר 4-99 בנושא מהותיות בדוחות כספיים (להלן: "ההחלטה" או "החלטת הסגל") שפורסמה על ידי הרשות בדצמבר 2005. טיוטת העמדה הינה תולדה של בחינה מחודשת של הוראות החלטת הסגל במסגרתה מוצע לבצע התאמות להוראות ההחלטה בהתייחס לשני היבטים עיקריים:

- עדכון החזקות הכמותיות והסממנים האיכותיים לקיומה של טעות מהותית.
- הוספת קווים מנחים בקשר עם סוגיות מסוימות שלא קיבלו ביטוי בעבר במסגרת ההחלטה.

בהתאם להחלטת הסגל, בחינת מהותיות דורשת בדיקה של עובדות המקרה תחת מכלול הנסיבות הרלוונטיות, תוך בחינת שיקולים איכותיים וכמותיים. במסגרת ההחלטה, נקבעה חזקה כמותית לטעות מהותית, לפיה טעות המהווה 5% ויותר ביחס לרווח הנקי (בערכו המוחלט) או 2% ויותר ביחס להון העצמי (בערכו המוחלט), הינה טעות מהותית. היינו, ביחס לטעויות כאלה הפעלת שיקול דעת איכותי לא נדרשה (אלא בנסיבות חריגות). יחד עם זאת, קבעה ההחלטה כי תיתכנה טעויות אשר למרות ששיעורן נופל מן הספים הכמותיים האמורים, עדיין תיחשבנה כטעויות מהותיות לאחר בחינת מכלול הנסיבות הרלוונטיות, לרבות שיקולים איכותיים, כפי שפורטו בהחלטה.

בעת האחרונה קיים סגל הרשות בחינה מחודשת כאמור של הוראות החלטה זו, ובכלל זה, בחן את הצורך בביצוע התאמות להוראות ההחלטה לרבות, באיזו מידה, אם בכלל, הקווים המנחים אשר נקבעו בהחלטה, עשויים להביא לתיקון דוחות כספיים בגין טעויות שאינן מהותיות, דהיינו, כאלה שאינן בעלות השפעה על הליך קבלת ההחלטות של משתמשי הדוחות.

הדיון המחודש כאמור נבע, בין היתר, מהסיבות והגורמים הבאים:

1. החל משנת 2008, מיישמים תאגידי מדווחים בישראל את כללי התקינה החשבונאית הבינלאומית (להלן- "IFRS") שהינה תקינה מבוססת עקרונות (Principles Based). לפיכך, היות ובמסגרת החלטת הסגל נקבעו חזקות כמותיות

לבחינת מהותיות של טעות בדוחות הכספיים, בחן סגל הרשות האם ראוי להשאיר חזקות כמותיות אלה על כן, גם תחת הוראות ה-IFRS.

2. מחקרים אשר נערכו בארצות הברית בשנים האחרונות העלו כי חלק מתיקוני הדוחות בגין טעויות בדוחות הכספיים, מתקבלים באדישות על ידי משקיעים. דהיינו, אינם משפיעים באופן משמעותי על מחיר ניירות הערך של התאגיד המדווח בשוק. מחקרים אלה מעלים השערה לפיה לאור ריבוי תיקוני דוחות אשר לא תמיד נובעים מתיקון טעויות הכרוכות במידע חשוב למשקיע, הציבור מתקשה לזהות את הכשלים החמורים יותר בדוחות הכספיים.

תהליך הבחינה כאמור כלל בחינה של ההוראות הקיימות נכון למועד זה בישראל בדבר תיקון דוחות כספיים, וכן בחינה של הוראות הדין והפרקטיקה המקובלת בנושא בארצות הברית. כמו כן, במסגרת בחינה זו ערך הסגל, בין היתר, פגישות עם נציגי חברות מדווחות, ואי חשבון מבקרים ומשתמשים בדוחות הכספיים. כמו כן, במסגרת הבחינה, הסתייע סגל הרשות בבדיקה שבוצעה על ידי המחלקה הכלכלית ברשות ניירות ערך, אשר בחנה, בין היתר, את השפעת העלאת החזקה הכמותית בקשר עם ההון העצמי של התאגיד מ-2% ל-5%. מממצאי הבדיקה עולה כי העלאת החזקה הכמותית בקשר עם ההון העצמי כאמור, לא הייתה מביאה, באופן משמעותי, לאיבוד מידע חשוב למשקיע בדרך של הימנעות מתיקון טעויות, אשר יש בהן בכדי להשפיע על החלטות כלכליות המתקבלות על ידי המשקיע הסביר. על בסיס הבחינה המחודשת כאמור, החליט סגל הרשות שלא לבטל את החלטת הסגל, אלא לערוך בה שינויים והתאמות.

להלן יפורטו עיקרי ההחלטות והנימוקים להן:

1. **הותרת חזקות כמותיות לבחינת מהותיות של טעות בדוחות כספיים** - סגל הרשות סבור כי ביטול החזקות הכמותיות, עלול להוביל לחוסר אחידות במבחני מהותיות לתיקון טעויות אשר ייושמו על ידי החברות.
2. **שינוי החזקות הכמותיות לטעות מהותית והתאמת המונחים לטרמינולוגיה של הוראות ה-IFRS** - עמדת הסגל שבנדון קובעת חזקה לפיה טעות אשר השפעתה, כפי שמויחסת לבעלים של החברה האם, מהווה 5% ויותר ביחס לרווח (הפסד) הנקי (בערכים מוחלטים) המיוחס לבעלים של החברה האם, או 5% ויותר ביחס לסך הרווח (הפסד) הכולל (בערכים מוחלטים) המיוחס לבעלים של החברה האם, או טעות שסכומה (בערכים מוחלטים), כפי שמויחס לבעלים של החברה האם, מהווה 5% ויותר ביחס להון המיוחס לבעלים של החברה האם, הינה טעות מהותית. זאת חלף החזקות הכמותיות שנקבעו בהחלטת הסגל מחודש דצמבר 2005, לפיהן טעות המהווה 5% ויותר מסך הרווח הנקי או 2% ויותר מסך ההון העצמי, מהווה טעות מהותית. העלאת הסף הכמותי לבחינת הטעות ביחס להון, מבוססת, בין היתר, גם על תוצאות הבדיקה של המחלקה הכלכלית, כפי שתוארה לעיל. כמו כן, הותאמו מונחי הסעיפים אשר ביחס אליהם נבחנות החזקות הכמותיות, בהתאם לטרמינולוגיה של הוראות ה-IFRS.

- **הדגשת חשיבות בחינה איכותית למהותיות של טעות, ובכלל זה, הקלה באשר לאפשרות סתירת החזקות הכמותיות לאור התקיימות נימוקים איכותיים ובכפוף לגילוי בדבר השיקולים (לרבות מצבים בהם מדובר בתקופת דיווח בה רווח או הפסד הינו נמוך ביותר, ואף טעות קטנה עשויה לעבור את הספים הכמותיים).** בהקשר זה מפרטת הטיטה כי בנסיבות בהן תאגיד יגיע למסקנה כי טעות אשר עברה את הספים הכמותיים לא נחשבת כמהותית בהתבסס על שיקולים איכותיים ולפיכך לא עולה הצורך להציג מחדש דוחות כספיים, יידרש בדוח הדיקטוריון אשר יפורסם בסמוך לאחר מועד גילוי הטעות מתן גילוי הכולל לפחות את האמור להלן:
 - תיאור עובדתי של הטעות ומהותה (השפעה כספית, תקופות הדיווח הרלוונטיות, סעיפי הדוחות הכספיים המושפעים וכו');
 - פירוט השיקולים אשר על בסיסם נקבע כי אין מדובר בטעות מהותית על אף העמידה בספים הכמותיים - התייחסות האם הנושא נדון על ידי הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים
 - התייחסות האם רואה החשבון המבקר של החברה מודע לקיומה של הטעות ולהחלטת החברה.

3. **הוספת קווים מנחים לבחינת מהותיות של טעויות בדוחות כספיים לתקופות ביניים כלהלן:**
טעות בנתוני דוחות כספיים ביניים של השנה השוטפת - הספים הכמותיים שנקבעו לעיל ייבחנו ביחס לפרמטרים הרלוונטיים לכל אחת מהתקופות הבאות: תקופת הביניים בה נוצרה הטעות, תקופת הביניים השוטפת והמצטברת מתחילת השנה בה התגלתה הטעות.

- **טעות שהתגלתה במהלך תקופת הביניים השוטפת ומקורה בשנים קודמות** - הספים הכמותיים שנקבעו לעיל ייבחנו ביחס לפרמטרים **התוצאתיים** לאותן שנים קודמות (נתוני רווח נקי וכולל). באם ייקבע כי הטעות מהותית הדוח השנתי הקודם יוצג מחדש. באם ייקבע כי הטעות אינה מהותית ביחס לנתוני שנים אלה ייבחן האם זקיפת השפעת התיקון לתקופת הביניים השוטפת הינה מהותית כשבחינה כאמור תתבצע הן ביחס לתוצאות השנה

השוטפת בכללותה והן ביחס לתקופת הביניים השוטפת לכשעצמה. באם ייקבע כי הטעות מהותית תידרש הצגה מחדש של דוחות כספיים לתקופות קודמות (ראה להלן בדבר אופן התיקון במקרה כאמור).
- טעות בדוחות כספיים של תקופת ביניים בשנה קודמת - הספים הכמותיים שנקבעו לעיל ייבחנו ביחס לפרמטרים הרלוונטיים לכל אחת מהתקופות הבאות: תקופת הביניים הקודמת, תקופת הביניים הקודמת המצטברת מתחילת אותה שנה (ראה להלן בדבר אופן התיקון במקרה כאמור).

4. **הוספת קווים מנחים לאופן תיקון דוחות כספיים בגין קיומה של טעות מהותית, לרבות:**

- דוחות כספיים מתוקנים יפורסמו לא יאוחר משבועיים מהמועד בה נדרש לפרסם דיווח מיידי בנושא.
- אם הטעות המהותית מתקיימת במספר דוחות כספיים שפורסמו בעבר, הדוחות המוקדמים ביותר אשר יפורסמו מחדש יהיו הדוחות הכספיים **לשנת הדיווח האחרונה** וכן יפורסמו מחדש דוחות הביניים שלאחריהם (באם הם כוללים טעות מהותית).
- אם הטעות המהותית התגלתה בדוחות ביניים בלבד שפורסמו לפני הדוח השנתי האחרון, התיקון יכול להתבצע במסגרת מספרי השוואה של דוחות הביניים לתקופה השוטפת (מבלי לפרסם מחדש דוח ביניים מתוקן).
- אם הטעות המהותית התגלתה בנתוני הדוח השנתי האחרון אך עיתוי הגילוי הינו לא יותר משבועיים לפני פרסום הדוח השנתי לתקופה השוטפת, התיקון יכול להתבצע במסגרת מספרי השוואה של הדוח השנתי לתקופה השוטפת (מבלי לפרסם מחדש את הדוח השנתי הקודם).
- אם התגלתה טעות **שאינה מהותית** בנתוני הדוח השנתי האחרון אך הינה מהותית ביחס לתוצאות תקופת הדיווח השוטפת ניתן יהיה לבצע את התיקון באמצעות תיקון מספרי השוואה של הדוח לתקופה השוטפת (שנתי או ביניים) מבלי לפרסם מחדש את הדוח השנתי הקודם. ניתן יהיה להציג את התיקון בנסיבות כאמור כ- "התאמה לא מהותית של מספרי השוואה".

במקביל, פורסמה להערות הציבור הנחיית גילוי לפי סעיף 36 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, בדבר הצגה מחדש של דוחות כספיים, הקובעת חובות גילוי החלות על תאגיד מקום בו התגלתה בדוחותיו הכספיים טעות מהותית המחייבת את תיקונם (גילוי בדיווח מיידי ובדוח הדירקטוריון המצורף לדוחות הכספיים בהם תוקנה הטעות) (ראו מזכר נפרד בנושא).

הערות ותגובות הציבור לטיטוטת העמדה תתקבלנה עד יום 13 באוקטובר 2011.

בברכה,

המחלקה המקצועית